

Elnöki megnyitó*

Hámor Géza

A Magyarhoni Földtani Társulat 1987. évi közgyűlésén tisztelettel köszöntöm Társulatunk tiszteleti tagjait, FÜZESI János elvtársat, a MTE SZ főtitkár-helyettesét, testvéregyesületeink megjelent vezetőit, Társulatunk tagjait és vendégeinket.

Társulatunk munkás életének 139. esztendejét és a tisztújító közgyűlés óta eltelt egy évet az elnökség a „*hogyan tovább?*” kimunkálására, Társulatunknak a változott és változó körülményekhez alkalmazkodó további céljainak, működési formáinak kialakítására szentelte. Több elnökségi, választmányi, bizottsági ülés munkája alapján fogom kérni egyetértésüket e korántsem teljes és ez alkalommal csak vázlatosan bemutatandó elképzeléseink valóra váltásához.

A helyzetelemzés során nem térek ki az országos helyzet jelenlegi nehézségeire. Jól ismerjük ezeket, de bizonyára egyetértünk abban, hogy e nehézségek — több éves időtartamuk ellenére — alapvetően nem fordíthatják vissza fejlődésünket és szakmánk éppen arra hivatott, hogy gazdasági helyzetünk javulását részben megalapozza. Bennünket elsősorban szakterületünknek az általános problémákon túlmenő, e jelenségekkel időben szerencsétlenül egybeeső, sőt némely esetben azt megelőző vagy késve követő, de mindenképpen e nehézségekre szuperponálódó problémáinak sora foglalkoztat. Ezen belül a földtani munkához nélkülözhetetlen perspektívákra, a távlati tervezés és döntések hiányára, a társulati életünket jelenleg hátrányosan befolyásoló körülményekre, nehezítő intézkedésekre, sokszor az ún. objektív nehézségekre is gondolunk.

Helyzetünket alapvetően — az elemzést illetően a teljesség igénye nélkül — meghatározzák a következők:

A kutatási programok száma csökkent, a szinten tartott kutatási ráfordítások ellenére hatásfokuk romlik, a kutatás és termelés egyes nyersanyagok területén szünetel. A szénhidrogén kutatás és termelés szintentartási nehézségei, a bauxit-alumínium áresés következményei, a szénbányászat többszöri koncepcióváltásának az ismert, de nem kellően számításba vett geológiai és közgazdasági problémái, az ércbányászat visszavonulása, (bányabezárások, a recski bányanyitás megoldatlan volta) és végül, de nem utolsó sorban az országos fej-

* Elhangzott a társulati CX XXII. (küldött-) közgyűlésen, a Magyar Állami Földtani Intézet előadótermében, 1987. III. 18-án.

lesztési programok és nagyberuházások ütemének lassulása egyaránt olyan tényezők, amelyek jövő munkánkat, eredményeinket, szakember-utánpótlásunkat kedvezőtlen irányban befolyásolják.

Ugyanakkor öröndetes tény az alap kutatás kérdéseinek előtérbe kerülése a földtudomány területén is; a fokozódó igény a gazdaságot rövid távon segítő bányageológiai munka erősítésére; a vízföldtan, az építésföldtan, a környezetföldtan, az agrogeológia, a regionális tervezés és némely más terület egyre határozottabban körvonalazódó új feladatai.

Feladatunk tehát — a jövőben ismétlődően megjelenő nyersanyagigény kielégítését lehetővé tevő feladatok végrehajtása, értékeinek megőrzése és továbbfejlesztése mellett — munkánk arányainak szakszerű változtatásával, szaktársadalmunk orientálásával, képzési és továbbképzési feladatainkkal lehetőséget nyitni az új kutatási irányok birtokbavételéhez. Tekintsük tehát a jelenlegi helyzetet az egyén és a szaktársadalom szükségszerű megújulása lehetőségének, kovácsoljunk a szükségből erényt, és állítsunk két fő feladatot munkánk előtérbe:

— a változott körülmények között is találjuk meg a társadalmi, társulati munka célját és változó körülményekhez alkalmazkodó módszereit,

— e „lélegzetvételnyi szünetet” használjuk jól fel az elméleti munka erősítésére, a műhelymunka elmélyítésére, felkészülve a kétségtelenül bekövetkező fellendülés feladatainak végrehajtására.

Az *első feladat* végrehajtásához néhány eddig kialakult elképzelésünket említtem. Ténykérdés, hogy a takarékoság munkánk egyik meghatározó eleme lesz a jövőben. Ennek érdekében előadásainkat, előadóüléseinket megpróbáljuk koncentrált formában és célra orientált módon szervezni, nagyrészt továbbképzés jelleggel. Erősíteni kívánjuk a központi ülések rendszerét, megemlítve, hogy központi ülésekre természetesen nem csak és kizárólag Budapesten kerül sor. Gyakorolni fogjuk a felkéréses rendszert, az átfogó, közérdeklődésre számot tartó, továbbképzési és információs célokat is szolgáló előadások számának növelése érdekében. Ugyanezt a módszert kívánjuk követni a *Földtani Közlemény* szakmai hatékonyságának növelése érdekében is. Ennek a takarékosági mozgalomnak, lehetőségnek és szükségszerűségnek egyik formája — amely igényként már többször elhangzott tagságunk részéről — a nagyköltésű vándorgyűlések bizonyos mértékű átalakítása, amelyet elsősorban területi szervezeteink munkájában próbálunk meg érvényesíteni: az adott régió vagy kutatási program ún. „hátizsákos vándorgyűlések” keretében történő bemutatása. Ez is támogatná fiatal tagtársainknak, hallgatóknak és diákoknak a jelenleginél intenzívebb bekapcsolását társulati munkánkba.

Következő aktuális tennivalónk pénzforrásaink növelése. Az elnökség és választmány egyetértett abban, hogy jogi tagdíj bizottságunk az ott előterjesztett formában, hathatós lépéseket tegyen anyagi helyzetünk javítása érdekében. Figyelemre méltó eredményeket értünk el ipari kutatási megbízások teljesítése terén, de itt is látunk további lehetőségeket szakembereink áldozatkész munkájához kapcsolódó bevételeink növelésére.

Jelentős lehetőségeink vannak még a nemzetközi együttműködés területén, elsősorban a környező országok szakegyesületeivel életben lévő devizamentes együttműködési megállapodásaink kihasználásában. Szándékunk a társulatok közötti közvetlen kétoldalú kapcsolatok erősítése vagy újak kialakítása. Ez egymás rendezvényein történő részvételt és tanulmányi csoportok kölcsönös

fogadását jelentheti elsősorban. Egyidejűleg törekszünk — és ez egyértelműen kiderül cselekvési programunkból — valutabevételek rendezvények Magyarországra meghívására is.

Szakmai munkánk nyersanyagkérdésekkel összefüggő részeit alapvetően talán determinálhatja, hogy a jelenleg ismert ásványi nyersanyagkészletek bizonyos távra elegendők. Ebben az időszakban a sokoldalú feldolgozást, kiértékelést; a hasznosítási lehetőségek valóban komplex tudományos vizsgálatát; nem egy esetben gazdaságföldtani, közgazdasági vizsgálatát kell előtérbe helyezni. A nagy kutatási programok számának csökkentéséhez kapcsolódó konkrét feladatunk: bányageológiai munkánkat a kutatáscentrikus szemléletből egy kicsit a bányacentrikus irányba kell elmozdítanunk. Korunk és az adott időszak új követelményei szakmánkat még közelebb viszik hagyományos határterületek kutatásának irányába: távlati területfejlesztés, vízellátás, agrogeológia, a környezetvédelem sok ágazata. Ezért nagy figyelmet lehet és kell fordítanunk a határterületi tudományművelésre, elsősorban a közös programok kialakításával, erősítésével. Örömmel üdvözöljük az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület közelmúltbeli kezdeményezését, amely a társegyesületek ilyen tevékenységének feltétlen és azonnali erősítésére hívott fel bennünket.

A második feladat megoldásához néhány észrevétel: az alap kutatásokhoz kapcsolódva elméleti, modellalakítási munkákra valószínűleg több időnk, lehetőségünk és kapacitásunk lesz a következő években. Ezt feltétlenül igényli a következő időszakok szaktudományi megalapozása, Magyarország új földtani modelljének kialakítása; ezen belül a nyersanyag-genetikai modellek alapokig visszanyúló részletes revíziója. Kutatnunk kell az új, eddig még az országban nem ismert vagy teljesen új felhasználási területű nyersanyagokat, azok bányászati, dúsítási technológiáját, egészen a késztermék szintjéig.

Általában ez az időszak lesz alkalmas az elmulasztott vizsgálatok végrehajtására, a nagy kutatások lázában néha kiértékelés nélkül maradt anyagok értékelésére, anyagtudományunk még kihasználatlan lehetőségeinek felderítésére. Megvalósíthatjuk a földtudomány egyébként is aktuális tennivalóját, az analitikus szakaszról nagyobb súllyal mehetünk át a szintetizáló tevékenység területére.

Az elmúlt időszak fontos eseménye és úgy gondolom, munkánkat is nagymértékben befolyásolja, hogy a döntési szintek sok esetben országosról megyei szintűvé alakultak. Ehhez kapcsolódva elsősorban területi szervezeteink munkájának megújítása, néhány új tevékenységi irány elindítása válhat időszertív. Mindezeket célozza a cselekvési programunkban vázlatosan összefoglalt és némely esetben naptárszerűen bemutatott tevékenységi sor, amely természetesen rugalmasan változhat és szükségképpen kell, hogy változzék, hiszen úgy véljük, éppen az alkalmazkodó képesség szakmánk és társulatunk egy fő erénye, amely másfél évszázadon át megújítani volt képes tevékenységünket.

Cselekvési programunkat tulajdonképpen egy, a mai ismereteink szintjén álló ötletgyűjteménynek tekintjük, ami természetesen továbbfejleszhető. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a továbbfejlesztés mellett vagy ellenére maradjon olyan gerince, amelynek végrehajtásához mindenképpen ragaszkodnunk kell.

Az említett fórumok, országos elnökségi ülés, választmányi ülés vitája alapján a következőkben jelölhetjük ki tevékenységünk fontosabb elemeit:

Mindenekelőtt szorosabban kívánunk kapcsolódni a tárgyidőszaki kutatásokhoz. Ezek lecsökkent száma lehetővé fogja tenni, hogy minden egyes kutatást újszólván naprakész állapotban, a tényleges társadalmi ellenőrzés és társadalmi vita szintjén folyamatosan nyomon követhessünk. Fontos feladatunk mindenképpen a *határterületi* hidrogeológiai, agrogeológiai, környezetföldtani vizsgálatok erősítése. Erre vonatkozó tervek, elképzelések, együttes rendezvények szintén szerepelnek a cselekvési programban.

A szakterület *fejlesztése* a legnehezebb időkben sem szünetelhet. Hazai viszonyaink között ez, úgy gondoljuk, elsősorban a szedimentológia, paleogeográfia és őskörnyezeti rekonstrukció területén kívánatos. Tovább kell fejlesztenünk regionális földtani ismereteinket és a földtudomány összes ütőképes, hazánkban már művelt, vagy adaptációképes módszerét, különös tekintettel a számítástechnika kínálta lehetőségekre. Minderre jó lehetőséget adnak már tervezett nemzetközi rendezvényeink és társulatunk tagságának ebben az irányban egyébként is megnyilvánuló erős érdeklődése. Ezekre a szakterületi főirányokra lehet tematikus szakosztályaink munkáját, sok esetben területi szervezeteink munkáját is felfűzni.

Tudománypolitikai tevékenységünk egyik fő feladata a továbbra is aktuális ifjúságpolitika. Itt elsősorban és egyszerűen fiatal kollégáink szervezetségének 100%-ra történő emelésére és társulati munkájuk megszervezésére gondolunk. Ez különösen egyetemi székhelyű területi szervezeteink kiemelt feladata, de úgy gondolom, a Társulat minden szakosztálya és közös jövőnk szempontjából egyaránt fontos és mindannyian egyetértünk ennek szükségével.

Nagyon fontosnak tartjuk továbbra is az állami *döntések előkészítésében* történő részvételünket, amely országos szinten a MTESZ keretében esetenként már megtörténik. Továbblépést ezen a téren a konkrét kérdésekkel kapcsolatos szakegyesületi állásfoglalás jelenthetne.

Továbbra is aktuális és éppen a tagság állásfoglalása alapján rendkívülien fontos feladatunk lehet a szakmai *képzés és továbbképzés* ügyeinek felszínen tartása, annak szakszerű továbbfejlesztése a jövő feladataira való felkészülés érdekében.

A szervezeti élet területén a központi irányítás erősítését, a már hivatkozott külföldi kapcsolatok felújítását emelem ki. Természetesen az említetteknek kívül minden megvitandó, minden eredményközlő vagy új adatközlő előadásnak társulatunkban továbbra is helye van, és ezek a nagy feladatokkal kellően elegyítve talán alkalmasak lesznek a társulati élet továbbvitelére, hatékonyságának fokozására és végül, de nem utolsó sorban egy jó társadalmi közérzetű és alkotó szellemű szaktársadalom további fejlődésének előmozdítására.

Tiszteit Közgyűlés! Ezeknek a céloknak a megvalósításához kéri az elnökség egyetértésüket, segítségüket, teljes aktivitásukat, bizakodva és építve Társulatunk évszázados tapasztalataira, amelyek többszörösen bizonyítják a változó időkhöz való alkalmazkodásnak, az igényes szakmai munkának és a szaktársadalom cselekvési egységének szükségességét.